

UCHWAŁA NR XXIII/136/21
RADY POWIATU W BIELSKU PODLASKIM

z dnia 29 kwietnia 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Bielskim na lata 2021-2024**

Na podstawie art.12 pkt. 4 i 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920) oraz z art. 6 ust 3 pkt 1 i 2, art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 i 956), Rada Powiatu w Bielsku Podlaskim uchwała, co następuje:

§1. Przyjmuje się do realizacji Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Bielskim na lata 2021-2024, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Bielsku Podlaskim.

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

/-/ Andrzej Leszczyński

Załącznik
do uchwały Nr XXIII/136/21
Rady Powiatu w Bielsku Podlaskim
z dnia 29 kwietnia 2021 r.

**POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W POWIECIE BIELSKIM
NA LATA 2021-2024**

Bielsk Podlaski 2021

Spis treści

Wstęp.....	3
I. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie.....	5
1. Definicja - przemoc w rodzinie	5
2. Cykl przemocy w rodzinie.....	5
3. Rodzaje przemocy w rodzinie	7
4. Przyczyny przemocy w rodzinie.....	9
5. Skutki przemocy w rodzinie	10
6. Mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie	12
II. Regulacje prawne dotyczące przemocy w rodzinie na tle wybranych rozwiązań legislacyjnych.....	15
1. Polskie uregulowania prawne dotyczące przemocy w rodzinie	15
2. Przemoc w rodzinie w dokumentach międzynarodowych	16
III. Diagnoza zjawiska przemocy w powiecie bielskim w latach 2021-2024	18
IV. Cele programu	31
1. Cele szczegółowe programu w zakresie działań profilaktycznych:	31
1a. Działania w zakresie oddziaływań profilaktycznych:	31
2. Cele szczegółowe programu w zakresie działań interwencyjnych:.....	31
2a. Działania w zakresie oddziaływań interwencyjnych:	31
3. Spodziewane efekty:.....	32
V. Sposób realizacji programu, jego finansowanie, zarządzanie oraz ewaluacja.....	33
1. Działania korekcyjno- edukacyjne wobec sprawców przemocy w rodzinie prowadzone przez PCPR.....	35
2. Działania z zakresu interwencji kryzysowej podejmowane przez PCPR.....	37
3. Działalność Punktu Interwencji Kryzysowej w PCPR.....	39
4. Zadania innych służb i instytucji	39
VI. Harmonogram działań Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Bielskim na lata 2021-2024.	42

Wstęp

Przemoc w rodzinie to niezwykle trudny i skomplikowany problem naukowy jak i społeczny. Złożoność tego zjawiska stanowi nie lada wyzwanie dla osób zajmujących się tą problematyką. Literatura przedmiotu zjawiska przemocy podkreśla, iż jest to umyślne i intencjonalne czynienie szkody innemu człowiekowi, bardzo często osobom bliskim. Jest to zjawisko wykraczające poza przyjęte normy społeczne i uderza w godność człowieka. Każdy ma prawo a nawet obowiązek reagować w przypadku stosowania jakiegokolwiek przemocy. Wiele osób nie potrafi poradzić sobie z problemami rodzinnymi bez osób z zewnątrz. Dlatego tak wiele instytucji podejmuje kroki, aby przeciwdziałać zjawisku przemocy w rodzinie.

W myśl obowiązujących regulacji prawnych, zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (*t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 218*) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Realizacja zadań zaplanowanych w programie opiera się na ograniczeniu skali problemu i skutków przemocy domowej. Cele szczegółowe, bezpośrednio osiągnąć w programie, odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Program zakłada podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych zarówno na ochronę ofiar przemocy, jak i na edukowanie osób stosujących przemoc i korygowanie agresywnych postaw i zachowań.

W części opisowej programu zawarto podstawowe informacje na temat zjawiska przemocy w rodzinie, istotne dla planowania działań w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy. Przytoczone zostały również międzynarodowe i krajowe zapisy dokumentów prawnych odnoszących się do problemu przemocy domowej. W oparciu o diagnozę problemu przemocy w rodzinie w powiecie bielskim w latach ubiegłych, opisującą skalę zjawiska, zasoby instytucjonalne oraz stan realizacji zadań ustawowych, związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, opracowano listę priorytetowych potrzeb i kierunków działań.

Na podstawie wyników analizy materiałów zgromadzonych w procesie diagnozy problemu przemocy domowej, wyznaczono cele i zadania programu, sformułowane na poziomie ogólnym, umożliwiającym ich rozwinięcie i uszczegółowienie. Realizację zadań ujętych w programie zaplanowano w formie ciągłej, wskazano również źródła finansowania na poziomie ogólnym.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest projektem, który w swoich działaniach obejmuje zadania korekcyjno-edukacyjne dla osób, które stosują przemoc w rodzinie. Jest on odpowiedzią na potrzeby ofiar przemocy, które szukając pomocy mogą skorzystać z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w Punktach Poradniczo-Konsultacyjnych.

Zakładając, że niniejszy program będzie stanowił wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie i będzie realizowany wielopoziomowo przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, oczekuje się, iż przyczyni się on do usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy, ograniczenia zjawiska przemocy i towarzyszących mu innych zjawisk patologicznych oraz poprawy kondycji podlaskich rodzin.

I. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

1. Definicja - przemoc w rodzinie

W literaturze przedmiotu można odnaleźć wiele określeń przemocy w rodzinie. Według definicji przyjętej w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U z 2020 r., poz. 218) przemoc w rodzinie zwana również przemocą domową jest to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Wg pedagogów resocjalizacyjnych przemoc w rodzinie określana jest jako wszystkie nieprzypadkowe akty naruszające osobistą wolność jednostki, które przyczyniają się do fizycznej albo psychicznej szkody drugiego człowieka i które wykraczają poza społeczne normy wzajemnych kontaktów międzyludzkich.

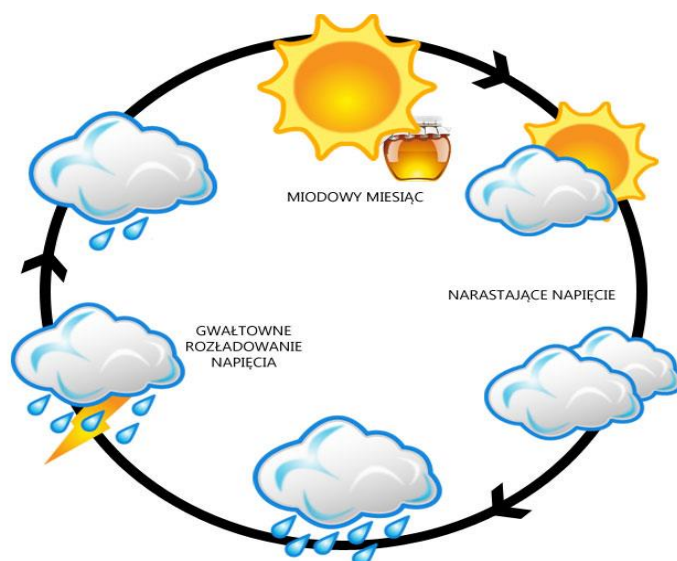
Najczęściej przemoc jest stosowana wobec dzieci. Kolejną grupą narażoną na przemoc są kobiety, następnie osoby starsze – rodzice uzależnieni od swoich dzieci oraz w mniejszym stopniu mężczyźni. Znamiona przemocy dotyczą również osoby niepełnosprawne.

Z psychologicznego punktu widzenia przemoc w rodzinie to działanie, które:

- jest procesem i tworzy cykle,
- ma tendencje do powtarzania się i rzadko jest jednorazowym epizodem,
- można ją określić jako intencjonalną, gdyż działania sprawcy przemocy zmierzają do osiągnięcia określonego celu, kontrolowania i podporządkowywania ofiary (sprawca wykorzystuje przewagę siły stosując przemoc- wie, że jest silniejszy od ofiary),
- wykorzystuje wyraźną atencję sił- toczy się w wymiarze dominacji i uległości, gdyż osoba stosująca przemoc (sprawca) dąży do uzyskania totalnej dominacji nad osobą doznającą przemocy (ofiara),
- nie jest zjawiskiem niezależnym od udziału człowieka, co oznacza, iż jest on zdolny do radzenia sobie ze złością, która czyni go sprawcą („nie mogę, to jest silniejsze ode mnie”, używane przez sprawców jest maską dla „nie chcę”),
- narusza prawa i dobra osobiste ofiar,
- powoduje ból i cierpienie.

2. Cykl przemocy w rodzinie

Przemoc domowa rzadziej jest czynem jednorazowym, natomiast znacznie częściej jest procesem o dłuższej, nawet kilkunastoletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości. Przemoc ma cykliczny charakter.

Rysunek nr 1. Cykl przemocy w rodzinie

Cykl przemocy składa się zwykle z trzech następujących po sobie faz:

- **faza narastającego napięcia** - jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych. Na tym etapie dochodzi do rozmaitych incydentów takich jak np. przejawy zazdrości, gniewu, kontrolowanie członków rodziny, używanie obraźliwych słów, poniżanie bliskiej osoby. Sprawca jest stale poirytowany i prowokuje kłótnie. Osoba, wobec której kierowana jest złość partnera stara się za wszelką cenę uspokoić sytuację zaspakajając żądania partnera i robiąc wszystko by poprawić mu nastrój. Często sama obarcza się winą za jego zachowanie i dąży do zadośćuczynienia i uszczęśliwienia sprawcy. Przyczyny narastającego napięcia mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia, które spiętrzają napięcie. Sytuacja staje się nie do zniesienia i pojawia się agresja.
- **faza ostrej przemocy**- następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji. Czasami awanturę wywołuje sama ofiara zachowań przemocowych, ponieważ nie może już wytrzymać narastającego napięcia i chce żeby „już było po wszystkim”. W innych wypadkach gwałtowny atak wywołuje sprawca stawiając swojej ofierze żądania, których nie jest ona w stanie spełnić, na co on odpowiada agresją. Poirytowany dotąd sprawca wpada w szał, traci całkowicie kontrolę nad swoim zachowaniem i może pobić, zranić, okaleczyć ofiarę, dokonać strasznych czynów nie licząc się ze skutkami swoich agresywnych działań. Ta faza trwa stosunkowo krótko, ale może się zakończyć dramatycznie: pobiciem, uszkodzeniem ciała, a nawet śmiercią zaatakowanej osoby. W trakcie ataku ofiara robi wszystko, żeby ochronić siebie i uspokoić partnera. Zabiegi te jednak rzadko przynoszą pożądany skutek. Wraz z ustaniem aktu przemocy ofiara znajduje się w stanie szoku, nie chce uwierzyć w to, co się stało. Pojawia się u niej przerażenie, bezradność, poczucie wstydu, ale także złość, która powoduje, że najczęściej w tej fazie trwania przemocy osoby, które jej doznały decydują się na

wezwanie pomocy i złożenie skargi, co jest początkiem interwencji w sytuacji przemocy w rodzinie.

- **faza miodowego miesiąca** - jest to faza skruchy ze strony sprawcy i okazywania miłości. Agresor usprawiedliwia swoje zachowanie, okazuje żal z powodu tego, co się stało i zaklina się, że to już się więcej nie powtórzy. Na nowo zdobywa zaufanie osoby, którą skrzywdził, staje się miły, uczynny. Ofiara wierzy w zapewnienia partnera w to, że się zmienił, bo z całych sił pragnie, żeby tak właśnie było i nawet, jeśli jeszcze niedawno gotowa była uciec czy złożyć skargę, teraz zostaje i wycofuje się z podejmowania działań przeciwko sprawcy. Na tym etapie istnieją szanse na to, że jeśli sprawca chcąc utrzymać związek podda się terapii, jego agresywne zachowania zostaną powstrzymane. Bez specjalistycznej pomocy, sprawca nie jest w stanie długo wytrzymać w spokoju. Ponownie wzrasta w nim napięcie i wszystko zaczyna się od nowa.

3. Rodzaje przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie może przyjmować różne formy. W literaturze przedmiotu znajdziemy wiele klasyfikacji form i rodzajów przemocy. Najbardziej powszechne i charakterystyczne rodzaje i formy przemocy zostały przedstawione w poniższej tabeli.

RODZAJE PRZEMOCY	DEFINICJA	KATALOG POTENCJALNYCH ZACHOWAŃ
PRZEMOC FIZYCZNA dotyczy dorosłych i dzieci	Są to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do nieprzypadkowych urazów, zranień, obrzęków, stłuczeń, złamań czy zasinień.	Popychanie, odpychanie, obezwładnienie. Przytrzymanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, drapanie, bicie otwartą dłonią, pięścią lub różnymi przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, poparzenie, wykręcanie rąk, mocne wstrząsanie ciała, polewanie substancjami żrącymi, gaszenie papierosa na osobie, ciągnięcie za ciało/włosy, porzucenie w niebezpiecznej okolicy, straszenie bronią lub jej użyciem, nie udzielenie koniecznej pomocy.
PRZEMOC PSYCHICZNA (EMOCJONALNA) dotyczy dorosłych i dzieci	To umyślne działania wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz środki komunikacji interpersonalnej i mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych.	inwektywa (obraza), szantaż emocjonalny, odmowa uczuć – chłód emocjonalny, brak zainteresowania (lekceważenie emocjonalne), brak szacunku, nieustanna destrukcyjna krytyka, wyśmiewanie poglądów, pochodzenia, wyznania religijnego, żądanie posłuszeństwa, narzucanie własnych poglądów, wmawianie choroby psychicznej, kontrola i utrudnianie kontaktów z innymi osobami, degradacja werbalna (zawstydzanie, upokarzanie, grożenie, zastraszanie) izolacja, ograniczanie snu, stosowanie bezprawnych gróźb np.: zabiję cię, szantażowanie zabójstwem, przekonywanie o swojej

		bezkarności.
PRZEMOC SEKSUALNA dotyczy dorosłych i dzieci	Polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy. Przemoc seksualna wobec dzieci odbywa się również bez kontaktu fizycznego, poprzez rozmowę o treści seksualnej.	Przymuszanie do pożycia seksualnego, wymaganie na ofercie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, przymuszanie do seksu z osobami trzecimi, krytykę zachowań seksualnych ofiary, wymuszanie sadystycznych form pożycia seksualnego, przymuszanie do oglądania pornografii, zmuszanie do prostytucji, gwałt, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych partnera, poniżanie możliwości, obśmiewanie. Wobec dzieci sprawca wyraża wprost swoje pragnienia seksualne, opinie na temat atrakcyjności erotycznej dziecka lub własnej, opowiada dziecku o swojej aktywności seksualnej z innymi osobami, podglądanie przez sprawcę dzieci w kąpielni i podczas czynności fizjologicznych.
PRZEMOC EKONOMICZNA dotyczy dorosłych i dzieci	To działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy, realizowane między innymi w drodze niezaspokajania podstawowych materialnych potrzeb rodziny.	Uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, utrudnianie aktywności zawodowej, odbieranie zarobionych pieniędzy, okradanie, wyliczanie wydatków.
ZANIEDBANIE (RELACYJNA) dotyczy dorosłych i dzieci	Niezapewnienie lub uniemożliwienie zaspokajania potrzeb jednostce zależnej.	Niezaspokajanie podstawowych potrzeb dziecka/osoby dorosłej/ starszej fizycznych (właściwe odżywianie, ubieranie, ochrona zdrowia, edukacji itp.) jak i psychicznych (poczucie bezpieczeństwa, miłości rodzicielskiej, troski).

Tabela nr 1. Rodzaje i formy przemocy

Klasyfikacja form przemocy jest dość trudna, dlatego, iż wraz z dokonywaniem się zmian w społeczeństwie zmieniają się również struktury teoretycznych podziałów przemocy. W literaturze znajdziemy również podziały rodzajów przemocy, które dokonują różniczenia przemocy ze względu na emocjonalne aspekty zachowania sprawcy. Jest nimi przemoc „gorąca” i przemoc „chłodna”. **Przemoc gorąca** to gwałtowny wybuch tłumionych uczuć złości, frustracji, wściekłości, powodujący agresywne zachowania. Często przyczyny tych trudnych uczuć sprawcy tkwią zupełnie gdzie indziej, np. powodują je konflikty w pracy. Sprawca nie mogąc sobie z nimi poradzić, odreagowuje je na członkach rodziny. Wie, że może sobie na takie zachowanie pozwolić. Zaś **przemoc chłodna**, w przeciwieństwie do poprzedniej nie przejawia się występowaniem tak gwałtownych emocji i agresywnych zachowań. Wydaje się, że sprawca jest spokojniejszy bądź bardziej się kontroluje. Przemoc chłodna przyjmuje nieraz postać bardzo rygorystycznego stylu wychowania czy też autorytarnego traktowania dorosłych członków rodziny. Sprawca jest przekonany o słuszności swoich czynów, zawsze znajdzie dla nich usprawiedliwienie: „gdybym ich nie bił, to nie wyrosłyby na porządnym ludzi”, „to dla jej dobra, bo inaczej całkowicie się zmarnuje”, „jakbym jej nie doprowadził do porządku, to by w ogóle o dom nie dbała” itp.

4. Przyczyny przemocy w rodzinie

Przyczyny stosowania przemocy w rodzinie są bardzo różne. Powszechne są przyczyny tkwiące w rodzicach. Do takich należy zaliczyć niedojrzałość i młody wiek, brak wiedzy i umiejętności wychowawczych, doznanie maltretowania we wczesnym dzieciństwie, niski poziom wykształcenia, bezrobocie, wszelkiego rodzaju uzależnienia, socjopatię, zaburzenia osobowości, problemy dnia codziennego i nieumiejętność radzenia sobie z nimi, niskie zarobki, złe warunki mieszkaniowe. Inne przyczyny mogą tkwić w izolacji społecznej rodziny, kłopotach małżeńskich, zbyt dużych wymaganiach stawianych dziecku. Przyczynę przemocy determinują pewne cechy osobowościowe sprawcy. Przemoc stosują ludzie, którzy nie w pełni się realizują, nie w pełni urzeczywistniają siebie, mają niską samoocenę i wykazują duże deficyty empatii. Mają problemy z samoakceptacją, spotykają ich niepowodzenia. Osobowość frustrata to osobowość chętna do przemocy. Świadomość ograniczeń własnych, piętrzących się problemów własnych jest rodowodem frustracji. To rodzi napięcie emocjonalne. Po pewnym okresie następuje naturalny wybuch. Szukanie obiektu przekazania napięcia. Sprawcy przemocy są przez to, co robią, również niszczeni. Ich psychika i zasady moralne są poddawane zniekształcającemu wpływowi przemocy.

Czasem przemoc powstaje bez żadnego konkretnego powodu. Wystarczy, że jednostka znajduje przyjemność w zadawaniu bólu, zarówno fizycznego jak i emocjonalnego. Przemoc w rodzinie w wielu przypadkach jest związana z nadużywaniem alkoholu. Osoby znajdujące się w stanie nietrzeźwości tracą samokontrolę i mogą zachowywać się w nieprzewidywalny sposób. Pod wpływem alkoholu zanikają istniejące w człowieku hamulce, wewnętrzne zakazy krępujące jego zachowanie. Częste nadużywanie alkoholu prowadzi do nasilenia się zachowań agresywnych. Nawet osoba uznawana normalnie za spokojną i opanowaną, w stanie upojenia alkoholowego, może stosować przemoc niszcząc swoją rodzinę. Mimo iż pijany człowiek nie potrafi logicznie myśleć, rozumieć i oceniać swoich czynów oraz nie docierają do niego racjonalne argumenty, to nie można jednak w żaden sposób usprawiedliwiać jego agresywnych zachowań. Uzależnienie od alkoholu sprawcy przemocy nie jest okolicznością łagodzącą. To sam sprawca, wprowadzając się w stan nietrzeźwości, jest w pełni odpowiedzialny za swoje czyny. Uzależnienie od alkoholu wywiera zły wpływ nie tylko na osobę, która pije, ale stanowi poważne zagrożenie dla innych członków rodziny. Życie z alkoholikiem może doprowadzić do współuzależnienia. Stan taki jest bardzo niebezpieczny, gdyż podtrzymuje picie i utrudnia wyjście z nałogu. Zarówno osoby uzależnione jak i współuzależnione wymagają specjalistycznej pomocy terapeutycznej.

5. Skutki przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie jest bezspornie zjawiskiem negatywnym i mającym ogromny wpływ na rozwój człowieka na wszystkich etapach jego życia. Przemoc odciska głębokie piętno na psychice ofiar, podkopuje i niszczy ich osobowość. Mimo negatywnych skutków dla ofiary przemocy w rodzinie, pozostają oni w krzywdzących związkach przez wiele lat i nie potrafią się z nich uwolnić. Dlaczego tak się dzieje, że ofiary uważają, że nie ma wyjścia z sytuacji, w której się znajdują i trudniej im bronić się przed przemocą, obrazują to psychologiczne mechanizmy przemocy.

Częstym efektem jednorazowego wydarzenia lub też konsekwencją powtarzającej się spirali przemocy, wielokrotnych nadużyć i aktów (przy czym urazy te będą różnić się formą oraz trwałością) jest Zespół Stresu Pourazowego (PTSD). Jest to zaburzenie, któremu towarzyszy niepokój, drażliwość, agresja, powracanie śladów doświadczeń urazowych, natrętne wyobrażenia negatywnego zdarzenia, zaburzenia snu, zwiększona męczliwość, depresja, zaburzenia koncentracji. Objawy te mogą być długotrwałe, zagrażając życiu i zdrowiu jednostki (w przypadku dzieci takie objawy dość często utrzymują się aż do wieku dorosłego). Osoby będące ofiarami przemocy charakteryzują się ponadto nadmierną czujnością, zewsząd wyczekują sytuacji zagrożenia, są nadmiernie pobudzone, czego efektem są również koszmary senne oraz dolegliwości psychosomatyczne. Takie traumatyczne wydarzenia mogą również niszczyć kontakty społeczne, przyjaźń oraz miłość i przywiązanie do rodziny. Występuje również często pewna ambiwalencja w stosunku do osób krzywdzących: od wycofywania się do rozpaczliwego poszukiwania kontaktu z taką osobą. System obronny ofiary zwykle załamuje się, staje się ona bezbronna i uległa, towarzyszy jej poczucie zniechęcenia, zmęczenia fizycznego i psychicznego oraz rezygnacji we wszystkich sferach życia. Mogą również wystąpić stany tzw. zawężenia, czyli stany zmiany świadomości (stan ten jest swojego rodzaju ucieczką przed rzeczywistością), które przypominają trans hipnotyczny. Występuje wówczas rezygnacja, obniżenie inicjatywy oraz krytycznego osądu, oderwanie od rzeczywistości, a nawet zmiany w odczuwaniu (odrętwienia) oraz zaburzone poczucie rzeczywistości (czasu, miejsca, depersonalizacje). Osoby, które doznały przemocy przejawiają również zaburzenia regulacji emocji. Nie radzą sobie z wybuchami agresji, występowaniem gniewnych dysforii, innym razem natomiast wyrażają niechęć do jakichkolwiek form przemocy. Towarzyszy im również wzmożone napięcie oraz nerwowość. Objawy te nasilają się i utrwalają w sytuacji powtarzających się napadów i aktów przemocy. W sytuacji, kiedy jednostka dochodzi do przekonania, iż nie może nic zrobić, nie ma wpływu na sytuację, popada w stan biernego rezygnacji. Często w połączeniu z pewnym specyficznym poczuciem winy (wywołanym przekonaniem, iż to ofiara jest winna takiego zachowania sprawcy – prowokuje) może to doprowadzić do syndromu wyuczonej bezradności. Ofiara wówczas „poddaje się”, zaprzestaje jakichkolwiek działań, gdyż zdaje sobie sprawę, iż nie ma znacznego wpływu na to, co się dzieje. Skutki tego syndromu mogą być wielorakie. Od deficytów poznawczych (przekonanie o niemożności zmiany sytuacji i wpływu), poprzez deficyty w motywacji, do deficytów emocjonalnych wyrażających się w stanach apatii i lęku, uczucia zmęczenia i wspomnianej wcześniej depresji.

Oddzielnie można opisać zespół negatywnych konsekwencji przemocy stosowanej wobec dziecka. Jest to szczególnie przypadek przemocy, gdyż wydarzenia z dzieciństwa mają ogromne znaczenie dla całego życia człowieka. Wpływają na rozwój dziecka, umiejętność współżycia z innymi i budowania bliskich intymnych relacji. Dzieciństwo jest również okresem, podczas którego kształtuje się osobowość, rozwija emocjonalność i style zachowania. Wszystkie negatywne wydarzenia i urazy uniemożliwiają prawidłowy rozwój, prowadząc dziecko na obszary patologiczne.

Dzieci maltretowane psychicznie nacechowane są brakiem zaufania do innych, brakiem poczucia bezpieczeństwa, poczuciem bezradności i złości, nieumiejętnością rozwiązywania problemów, która wynika z niskiego poczucia własnej wartości, tendencją do izolacji emocjonalnej i społecznej. Dramatem dziecka krzywdzonego jest fakt, że największym odczuwanym przez nie zagrożeniem jest zagrożenie płynące ze strony bliskich. Dzieci nie mają wystarczająco rozwiniętego aparatu poznawczego, aby za pomocą intelektu zrozumieć całą sytuację i nadać jej sens. Często dochodzą do wniosku, że to one są winne zaistniałej sytuacji. Dzieci mają zdecydowaną tendencję do obwiniania się za to, co dzieje się w domu. Często bowiem awantury zaczynają się od kłótni o kwestie opieki lub wychowania dzieci. Nie rozumiejąc dynamiki i procesu przemocy uważają, że to one powodują przemoc. To prowadzi je do wniosku, że powinny zmienić swe zachowanie by zapanował spokój – są np. bardzo grzeczne, spokojne, świetnie się uczą. Zauważono, że nawet niemowlęta zmieniają swe zachowanie jakby przeczuwając, że może to wyciszyć negatywne emocje.

Dzieci krzywdzone stosują specyficzne mechanizmy obronne zafałszowując rzeczywistość i zmieniając znaczenie wydarzeń, często idealizują sprawców przemocy i utrzymują z nim paradoksalną więź polegającą jednocześnie na odczuwaniu głębokiej nienawiści i fanatycznego wręcz przywiązania. Typowe stosowane mechanizmy obronne to wyparcie wydarzeń ze świadomości, także izolacja afektu polegająca na pozornym nieodczuwaniu emocji związanych z wydarzeniami. Ponadto dzieci mają tendencje do uciekania od trudnej rzeczywistości w świat fantazji. Często snują fantazje agresywne: mogą u dzieci w takich sytuacjach pojawiać się fantazje dotyczące zabicia agresywnego rodzica lub dania mu nauki by zostawił ofiarę w spokoju- tego rodzaju reakcje mogą być spowodowane obwinianiem się dziecka o prowokowanie przemocy w domu. Wśród zachowań ucieczkowych często pojawiają się tendencje do uzależnień- alkohol, narkotyki, ale też gry komputerowe. U dzieci młodszych- kompulsywna zabawa. Dzieci nie potrafią sobie również poradzić z olbrzymimi pokładami złości i gniewu związanymi z ich trudną sytuacją. Nie posiadają możliwości, by wyładować złość i gniew na sprawcach przemocy, więc posługują się mechanizmem obronnym projekcji swojej złości na inne osoby lub instytucje. Jest to postawa przejawiająca agresję nie tylko w stosunku do otoczenia, ale również do samych siebie, co w konsekwencji doprowadza do autodestrukcji.

Konsekwencje psychologiczne przemocy wobec dzieci:

Zaburzenia w sferze emocji:

- depresyjność, z rysem wyuczonej bezradności, polegającym na przekonaniu o braku kontroli nad swoim życiem, przekonaniu, „że tak już musi być”,
- szeroko rozumiane zaburzenia lękowe – lęki nocne i koszmary senne, fobie społeczne. Lęk u ofiar przejawia się zarówno w postaci uogólnionej, ale także jako specyficzne fobie, często związane bezpośrednio z okolicznościami wykorzystania bądź groźbami ze strony sprawcy,

- próby samobójcze i samookaleczenia,
- wybuchowość i agresja (jako przeniesienie afektu) lub przeciwnie – tłumienie afektu, wycofanie emocjonalne.

Zmiany w postrzeganiu siebie:

- poczucie bezradności, paraliżu inicjatywy,
- zaniżona samoocena, samo obwinianie się, poczucie napiętnowania i odmienności.

Zmiany w relacjach społecznych:

- poszukiwanie takich relacji, w których odtworzy się patologiczny wzorzec relacji ze sprawcą,
- wycofanie, izolowanie się,
- popadanie w skrajności (lgnięcie do innych, następnie odrzucanie ich),
- trwały brak zaufania do innych,
- wyidealizowany obraz prześladowcy/ identyfikacja ze sprawcą – AGRESJA.

Zmiany w funkcjonowaniu poznawczym:

- zaburzenia koncentracji uwagi i pamięci,
- zaburzenia procesów myślowych, zniekształcenia postrzegania siebie, świata na skutek nawracających nastrojów depresyjnych,
- zaburzenia tzw. spójności narracyjnej, czyli umiejętności zorganizowania przekazu we wstęp, rozwinięcie, zakończenie, w konsekwencji problemy z nauką.

6. Mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie

Wiele społeczeństw czy środowisk nie reaguje na problem przemocy w rodzinie, wyrażając tym samym zgodę na przemoc. Jest to wynik funkcjonujących w świadomości społecznej mitów i stereotypów na temat przemocy, które pokazują fałszywy obraz problemu. Mity i stereotypy usprawiedliwiają stosowanie przemocy, służą do ukrycia czy zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich. Dają sprawcy sygnał o społecznym przyzwoleniu na przemoc, umacniają w nim pewność siebie i poczucie bezkarności, zniewalając ofiarę przemocy i zmuszając ją do milczenia. Warto zatem wiedzieć, co jest mitem i stereotypem, aby nie ulegać fałszywym przekonaniom odbierającym siłę do walki o lepsze życie:

„Przemoc w rodzinie to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać”

NIEPRAWDA

Przemoc, wykorzystywanie, bicie, krzywdzenie osób bliskich jest przestępstwem, tak samo groźnym i podlegającym karze jak przemoc wobec obcych osób. Bycie małżeństwem czy mieszkaniem razem pod jednym dachem w wolnym związku nie daje nikomu prawa do stosowania przemocy, nie zwalnia z odpowiedzialności prawnej. Każdy ma prawo, a nawet obowiązek reagować na przestępstwo.

„Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego”

NIEPRAWDA

Przemoc w rodzinie występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia lub statusu społecznego czy materialnego. Zdarza się, że wyżej wykształceni

sprawcy stosują często bardziej wyszukane formy przemocy.

„Przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiar”

NIEPRAWDA

Nie tylko siniaki, złamania czy oparzenia świadczą o przemocy. Przemoc ma „wiele twarzy”. To także poniżanie, obelgi, zmuszanie do określonych zachowań, grożenie, zastraszanie.

„Jeśli ktoś jest bity, to znaczy, że sobie na to zasłużył”

NIEPRAWDA

Nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, maltretowanie, niezależnie od tego, co zrobił lub powiedział. Nie wolno poniżać, bić innych, ani się nad nimi znęcać. Nikt nie ma takiego prawa.

„To był jednorazowy incydent, który nigdy się nie powtórzy”

NIEPRAWDA

Przemoc domowa niemal nigdy nie jest wyjątkowym, pojedynczym wydarzeniem. Przemoc ma tendencję do powtarzania się. Niezatrzymana eskaluje i przybiera na sile. Nie wolno czekać i ludzi się, że sama się skończy. Przemoc nigdy sama nie mija- trzeba stanowczo powiedzieć NIE i podjąć konsekwentne działania by wyjść z przemocy.

„Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol”

NIEPRAWDA

Nawet uzależnienie od alkoholu nie zwalnia od odpowiedzialności za działania dokonywane pod jego wpływem. Alkohol może nasilać przemoc i ułatwia jej stosowanie. Stanem nietrzeźwości sprawcy próbują usprawiedliwić fakt znęcania się nad członkami rodziny.

„Gdyby ofiara naprawę cierpiała odeszłaby od sprawcy”

NIEPRAWDA

Ofiary naprawę cierpią, nikt nie lubi być bitym i poniżanym. To, że ofiary nie odchodzą od sprawcy wynika zwykle z ich zależności od sprawcy, z trudności mieszkaniowych, z przekonań odnośnie małżeństwa, z nacisków, jakim są poddawane ofiary ze strony sprawcy, a także rodziny, kolegów, sąsiadów.

„Ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc”

NIEPRAWDA

Ofiary przemocy domowej zawsze próbują się bronić, ich działania są jednak mało skuteczne. Wypróbowują różne, często nieracjonalne strategie obronne, które w konsekwencji powodują nasilenie przemocy.

„Nie ujawnia się tajemnic rodzinnych”

NIEPRAWDA

Przemoc jest poważnym problemem, który niszczy nie tylko osobę, która jej doświadcza, ale również innych członków rodziny narażonych na uczestniczenie w aktach przemocy. Nie można ukrywać przemocy i pozostawać biernym. Takie zachowanie na pewno nie uzdrowi rodziny. Należy chronić przed przemocą siebie i swoich bliskich. Ujawnienie problemu i zwrócenie się po specjalistyczną pomoc nie ma nic wspólnego z ujawnianiem tajemnic rodzinnych. Przemoc domowa nie może być tajemnicą. Nie ma innej drogi do wyjścia z przemocy, niż ujawnienie jej i przeciwdziałanie.

„Gwałt w małżeństwie nie istnieje”

NIEPRAWDA

Każda osoba niezależnie od tego czy żyje w związku formalnym, nieformalnym czy jest wolna, jest uprawniona do samodzielnego decydowania o swoim życiu intymnym i zachowaniach seksualnych. Małżeństwo nie zmienia definicji gwałtu. Gwałt polega na doprowadzeniu innej osoby do poddania się czynowi nierządному lub wykonania takiego czynu, stosując przemoc, groźbę bezprawną lub podstęp. Definicja ta nie wyklucza małżonków, ani innych osób z rodziny sprawcy.

II. Regulacje prawne dotyczące przemocy w rodzinie na tle wybranych rozwiązań legislacyjnych

1. Polskie uregulowania prawne dotyczące przemocy w rodzinie

Najważniejszym dokumentem w ustawodawstwie polskim jest **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.) zwaną ustawą zasadniczą. Gwarantuje ona podstawowe prawa człowieka. Rozdział drugi tejże ustawy pt. „Wolność, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające nietykalność osobistą i cielesną człowieka oraz ustanawia władze publiczne strażnikami tychże praw. Zgodnie z tym aktem prawnym obywatelowi przysługuje prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Ponadto, zagadnienia z zakresu przemocy domowej, są również uregulowane w poniższych aktach prawnych:

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
(t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 218),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
(t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 2277),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej
(t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”
(t.j. Dz. U. z 2011, poz. 1245),
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie
(Dz. U. z 2011 r., poz. 448),
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
(t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 2050),
- Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy
(t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 2086),
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny
(t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1517),
- Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
(t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 821),
- Ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym
(t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 920),
- Ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym
(t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 713),
- Ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji
(t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 360),

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Bielskim na lata 2021-2024 jest kompatybilny z innymi programami i strategiami obowiązującymi na szczeblu kraju, województwa jak i powiatu.

Na szczeblu krajowym realizowany jest **Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**. Głównym założeniem tego programu jest wprowadzenie w życie działań mających na celu profilaktykę w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności w systemie udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, zwiększenie profesjonalizmu i wyposażenie służb społecznych w odpowiednie narzędzia do udzielania pomocy i podejmowania odpowiednich działań wobec sprawcy przemocy w rodzinie. Na poziomie województwa podlaskiego funkcjonuje „**Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej na lata 2014-2020**” oraz „**Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie podlaskim na lata 2014-2020**”. Oba te dokumenty mają na celu m.in. przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, wspieranie rozwoju systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinach alkoholowych, zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej dzieciom – ofiarom przemocy oraz ich rodzinom.

2. Przemoc w rodzinie w dokumentach międzynarodowych

Z problemem przemocy w rodzinie borykają się również inne kraje europejskie jak i na świecie. Organizacje międzynarodowe podejmują szereg działań mających na celu uregulowanie sytuacji prawnej tego zjawiska, czego dowodem są akty prawa międzynarodowego tj:

Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ):

- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 18 grudnia 1979 roku,
- Deklaracja o Eliminacji Przemocy wobec Kobiet z dnia 20 grudnia 1993 roku Rezolucja 48/104 Zgromadzenia Ogólnego ONZ,
- Rezolucja A/54/4 Zgromadzenia Ogólnego ONZ – Protokół Fakultatywny do Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 6 października 1999 roku, Monitor Polski – 9 – Poz. 445

Rady Europy:

- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (85)4 w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 roku,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (90)2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z 15 stycznia 1990 roku,
- Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy Rec. (2002)5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z 30 kwietnia 2002 roku,
- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej,

Unii Europejskiej:

- Dyrektywa 2012/29/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar

przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Dz. Urz. UE L 315 z 14.11.2012, s. 57),

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony (w sprawach karnych) (Dz. Urz. UE L 338 z 21.12.2011, s. 2),
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW (Dz. Urz. UE L 335 z 17.12.2011, s. 1),
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar (Dz. Urz. UE L 101 z 15.04.2011, s. 1),
- Program sztokholmski przyjęty w dniach 10–11 grudnia 2009 r.

III. Diagnoza zjawiska przemocy w powiecie bielskim w latach 2021-2024

W ramach diagnozy i monitorowania zjawiska przemocy, PCPR wystąpił z pismem do samorządów z terenu powiatu, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim, Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim z prośbą o podanie informacji dotyczących zarejestrowanych przypadków stosowania przemocy oraz o podanie prowadzonych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2018-2019.

Z informacji uzyskanych z poszczególnych gmin wynika, iż realizowane są zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Na terenie powiatu bielskiego leży osiem gmin, w tym dwa miasta: Bielsk Podlaski (stolica powiatu) i Brańsk oraz sześć gmin wiejskich: Bielsk Podlaski, Brańsk, Boćki, Orla, Rudka i Wyszki. Obszar powiatu wynosi 1 385 km² i jest zamieszkiwany przez 54 353 osób (wg danych GUS na dzień 31.12.2019 r.).

Rysunek nr 2. Podział administracyjny powiatu bielskiego

Działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie są prowadzone na terenie każdego powiatu. Poniższe zestawienie wskazuje na liczbę spraw prowadzonych przez Zespoły Interdyscyplinarne w latach 2018 – 2019.

<i>Nazwa Ośrodka Pomocy Społecznej</i>	<i>Rok</i>	
	2018	2019
MOPS Bielsk Podlaski	50	112
GOPS Bielsk Podlaski	13	21
MOPS Brańsk	8	6
GOPS Brańsk	9	21
GOPS Boćki	11	18
GOPS Orła	5	10
GOPS Rudka	5	7
GOPS Wyszki	7	20
RAZEM:	108	215

Tabela nr 2. Liczba spraw prowadzonych przez Zespoły Interdyscyplinarne w latach 2018-2019

(opracowanie własne na podstawie przesłanych danych)

Analiza danych zawartych w tabeli nr 1 wskazuje, iż najwięcej spraw prowadził Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim w 2019 roku, w liczbie 112 spraw, zaś najmniej, po 5 spraw prowadziły w 2018 roku ZI w Gminie Orła i Rudka. W okresie dwóch lat najmniej spraw przeprowadziła Gmina Rudka, jedynie 12, zaś najwięcej Miasto Bielsk Podlaski w sumie 162 sprawy. W porównaniu roku 2018 do 2019, tylko Miasto Brańsk wykazuje tendencję spadkową o dwie sprawy. Łącznie w roku 2018 przeprowadzono 108 spraw, zaś w 2019 roku liczba spraw znacznie wzrosła i wyniosła 215 spraw.

Poniżej zostały zaprezentowane działania poszczególnych gmin, powiatu oraz innych instytucji w latach 2018-2019, dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W Gminie Orła funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego wchodzi przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Orli, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Orli, Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim, Szkoły Podstawowej z Dodatkowym Nauczaniem Języka Białoruskiego im. Ziemi Orłańskiej w Orli, Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Gabinet Lekarza POZ w Orli, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim oraz przedstawiciele Stowarzyszenia Abstynentów „Promień” i Stowarzyszenia Osobom Niepełnosprawnym z Bielska Podlaskiego

W latach 2018- 2019 przeprowadzono 15 spraw dotyczących przemocy w rodzinie. Grupy robocze Zespołu w w/w okresie pracowały z 16 osobami, co do których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie. W 2018 roku Zespół pracował z 6 osobami, natomiast w 2019 roku z 10 osobami, co do których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. W roku 2018 Zespół wszczął procedurę Niebieskiej Karty w 4 rodzinach, natomiast w 2019 roku tylko w 1 rodzinie.

W bieżącym okresie udzielono 87 porad w ramach wsparcia specjalistycznego w formie pomocy psychologicznej, socjalnej i prawnej.

Członkowie grup roboczych ZI w latach 2018-2019, a w szczególności pracownicy

Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Orli oraz dzielnicowy gminy Orla, monitorowali rodziny objęte procedurą Niebieskie Karty w środowisku, nie rzadziej niż raz w miesiącu. Grupy robocze ZI opracowywały indywidualne plany pomocy na rzecz rodzin, w ramach których udzielano wsparcia pedagogicznego, prawnego i socjalnego.

GOPS w Orli podejmuje działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie zgodnie z Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Orla na lata 2017-2021.

W Gminie Bielsk Podlaski funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego w latach 2018-2019 weszli przedstawiciele następujących instytucji: przedstawiciele GOPS w Bielsku Podlaskim, psycholog, pedagog szkolny, przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bielsku Podlaskim, przedstawiciel Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim, przedstawiciel służby zdrowia, przedstawiciel Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim, przedstawiciele duchowieństwa, przedstawiciel Caritas Diecezji Drohiczyńskiej.

Zespół Interdyscyplinarny w latach 2018-2019 przeprowadził 34 sprawy dotyczące przemocy w rodzinie. Jednocześnie w rejestrach GOPS zaewidencjonowano w 2018 roku 14 osób dotkniętych przemocą w rodzinie, natomiast w 2019 roku 23 osoby. Odnotowano w 2018 roku – 8 osób podejrzanych o stosowanie przemocy, w 2019 roku 21 osób. Procedurę Niebieskie Karty prowadzono w 2018 roku wobec 8 osób, natomiast w 2019 roku wobec 8 osób. W w/w okresie odnotowano 3 interwencje w środowisku lokalnym, związane z zaistniałą przemocą domową.

W Gminie Boćki funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny w skład którego wchodzi przedstawiciele: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Boćkach, służby zdrowia, Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim, Zespołu Szkół w Boćkach, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim oraz parafii rzymskokatolickiej. Zespół Interdyscyplinarny prowadził w latach 2018-2019 łącznie 29 spraw. Zarejestrowano w 2018 roku 15 osób dotkniętych przemocą w rodzinie, natomiast w 2019 roku 31 osób. Zaewidencjonowano w 2018 roku 11 osób podejrzanych o stosowanie przemocy, natomiast w 2019 roku – 17 osób. W wymienionym okresie założono i prowadzono 24 Niebieskie Karty. GOPS w Boćkach udzielał porad specjalistycznych w celu przezwyciężenia przemocy w rodzinie (poradnictwo rodzinne, socjalne, pedagogiczne) w wymiarze 26 porad. W 2018 objęto dozorem kuratora 3 rodziny w związku z przemocą domową.

W Gminie Rudka funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego wchodzi 9 przedstawicieli instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy m.in: ośrodka pomocy społecznej, policji, oświaty, służby zdrowia. W latach 2018-2019 Zespół przeprowadził łącznie 12 spraw. Zarejestrowano w w/w okresie 15 osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz 11 osób podejrzanych o stosowanie przemocy. W analizowanym okresie wszczęto procedurę Niebieskie Karty wobec 13 osób. Pracownicy Ośrodka udzielili 13 porad specjalistycznych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudce podejmował inne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez:

- systematyczne wizyty w środowisku przedstawiciela policji i pracownika socjalnego celem monitorowania sytuacji rodzinnej,

- edukację dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez prelekcje, spektakle, koncerty profilaktyczne, spotkania z przedstawicielami Policji z zakresu przeciwdziałania przemocy,
- rozmowy indywidualne na temat dostępnych form pomocy z zakresu pomocy społecznej,
- poradnictwo specjalistyczne (socjalne, prawne),
- działania informacyjno- edukacyjne (dystrybucja plakatów i broszur),
- współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W Gminie Brańsk funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny w skład którego wchodzi 9 przedstawicieli instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy. W latach 2018-2019 Zespół przeprowadził łącznie 35 spraw. Zarejestrowano w w/w okresie 71 osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz 35 osób podejrzanych o stosowanie przemocy. Stosowanie przemocy udowodniono 2 osobom. W latach 2018-2019 wszczęto procedurę Niebieskie Karty wobec 30 osób. Instytucje publiczne realizowały pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego oraz socjalnego. W w/w udzielono 34 porad specjalistycznych.

W Gminie Wyszki funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego w latach 2018-2019 weszli przedstawiciele następujących instytucji: pracownicy GOPS w Wyszkach, przedstawiciele oświaty, pracownicy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bielsku Podlaskim, Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim, przedstawiciele służby zdrowia, przedstawiciel Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim, przedstawiciel organizacji pozarządowej.

W latach 2018-2019 Zespół Interdyscyplinarny przeprowadził 27 spraw dotyczących przemocy w rodzinie. Jednocześnie w rejestrach GOPS zaewidencjonowano w 2018 roku 20 osób dotkniętych przemocą w rodzinie, natomiast w 2019 roku 31 osób. Wykazano w 2018 roku 7 osób podejrzanych o stosowanie przemocy, w 2019 roku 14 osób. Procedurę NK prowadzono w 2018 roku wobec 5 osób, natomiast w 2019 roku również wobec 16 osób. W w/w okresie odnotowano 18 interwencji w środowisku lokalnym związanych z zaistniałą przemocą domową. Udzielano 47 porad specjalistycznych w formie: poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego. Członkowie zespołu i grup roboczych diagnozowali sytuację w poszczególnych rodzinach, jak i wskazywali możliwości odpowiedniego wsparcia rodziny.

W Gminie Wyszki podejmowano inne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez:

- stały kontakt pracowników socjalnych i dzielnicowego oraz pedagoga szkolnego z rodzinami w miejscu zamieszkania (monitorowanie rodziny), rozmowy telefoniczne, udzielanie porad w zakresie oferowanej pomocy,
- praca socjalna- informowanie o formach pomocy, wspieranie w załatwianiu spraw urzędowych, wzmacnianie poczucia kontroli i asertywności,
- działania informacyjno - edukacyjne (wydawanie ulotek, zakładki na stronie internetowej gminy, szkolne programy profilaktyczne, współuczestnictwo w lokalnych kampaniach prowadzonych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zajęcia

w świetlicy socjoterapeutycznej, zajęcia psychoedukacyjne, badania ankietowe dotyczące zjawiska przemocy na terenie gminy),

- wsparcie finansowe rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.

W Mieście Bielsk Podlaski funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego wchodzi: Dyrektor i pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim, przedstawiciele Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bielsku Podlaskim, przedstawiciele Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim, przedstawiciele oświaty, przedstawiciele służby zdrowia, przedstawiciele Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim oraz Punktu Konsultacyjnego ds. przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w Bielsku Podlaskim.

Grupy robocze powołane przez Zespół Interdyscyplinarny przeprowadziły w roku 2018 łącznie 50 spraw, natomiast w 2019 odbyło się 181 posiedzeń tychże grup. Zarejestrowano w 2018 roku 83 osoby dotknięte przemocą w rodzinie, natomiast w 2019 roku 71 osób. Zaewidencjonowano w 2018 roku 78 osób podejrzanych o stosowanie przemocy, natomiast w 2019 roku 55 osób. W roku 2018 wszczęto procedurę Niebieskiej Karty w 84 rodzinach, natomiast w 2019 roku objęto tą procedurą- 95 rodzin. Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, iż w roku 2018 przeprowadzono 4 interwencje w środowisku lokalnym związanych z zaistniałą przemocą domową. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim w 2018 roku udzielał porad specjalistycznych w celu przezwyciężenia przemocy w rodzinie w wymiarze 352 porad.

Przy Urzędzie Miasta Bielsk Podlaski działa Punkt konsultacyjny do spraw przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie. Działania Punktu są bezpłatne i skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych eksperymentujących lub uzależnionych od alkoholu, narkotyków, dopalaczy, komputera i internetu, hazardu oraz członków ich rodzin; osób doznających przemocy w rodzinie; osób, które doświadczają różnorodnych trudności adaptacyjnych w codziennym życiu lub kryzysów egzystencjalnych. W 2018 roku w/w punkt przeprowadził 149 konsultacji, natomiast w 2019 roku specjaliści udzielili wsparcia 51 osobom.

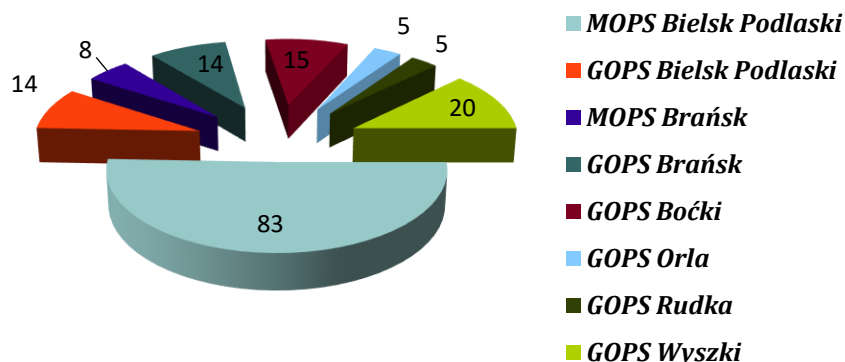
W Mieście Brańsk funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego wchodzi przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brańsku, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brańsku, Posterunku Policji w Brańsku, oświaty, służby zdrowia, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim oraz przedstawiciel „Caritas” Diecezji Drohiczyńskiej oddział w Brańsku.

W latach 2018-2019 Zespół przeprowadził łącznie 14 spraw. Zarejestrowano w w/w okresie 14 osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz 14 osób podejrzanych o stosowanie przemocy. W latach 2018-2019 wszczęto procedurę Niebieskiej Karty wobec 13 osób. Pracownicy Ośrodka udzielili 8 porad specjalistycznych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku w analizowanym okresie podejmował działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez pracę socjalną, cykliczne wizyty w środowisku pracownika socjalnego i policjanta w celu rozpoznania sytuacji w rodzinie. Rozpowszechniano także materiały informacyjno- edukacyjne z obszaru przeciwdziałania przemocy.

Podsumowując dla lepszego zobrazowania skali przemocy w rodzinie należy porównać

zebrane dane. Analizując poniższy wykres z liczbą osób dotkniętych przemocą w 2018 roku w poszczególnych gminach i miastach wykazuje iż, największy wynik osiągnęło Miasto Bielsk Podlaski aż 83 osób, 20 osób w gminie Wyszki, zaś najmniejsza liczba osób wystąpiła w gminie Rudka i Orla - po 5 osób. W roku 2019 nastąpił spadek liczby osób dotkniętych przemocą w mieście Bielsk Podlaski (12 osób mniej) i w mieście Brańsk (2 osoby), natomiast tendencję wzrostową mają gminy: Brańsk (wzrost o 15 osób), Wyszki (wzrost o 11 osób), Bielsk Podlaski (wzrost o 9 osób), Orla i Boćki (wzrost o 6 osób), Rudka (wzrost o 5 osób).

Wykres nr 1. Liczba osób dotkniętych przemocą w 2018 roku w poszczególnych gminach i miastach
(opracowanie własne na podstawie zebranych danych)

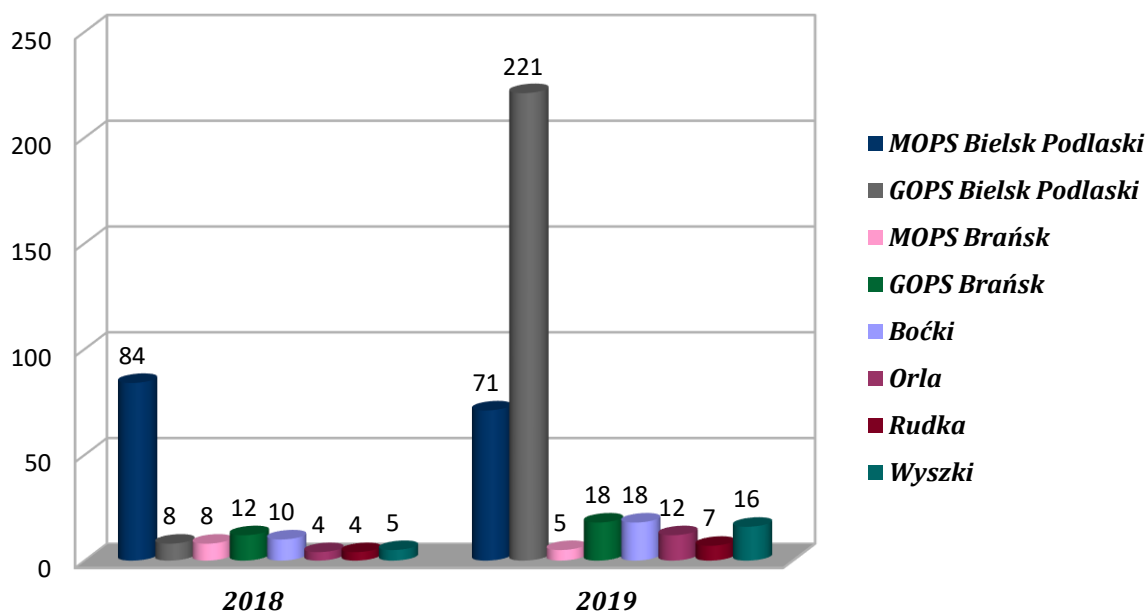
W poniższej tabeli porównano liczbę osób podejrzanych o stosowanie przemocy w latach 2018 i 2019. Analizując dane można zaobserwować wzrost liczby osób podejrzanych o stosowanie przemocy w większości gmin (gmina Bielsk Podlaski, Boćki, Orla, Rudka, Wyszki), tendencja spadkowa dotyczy gminy i miasta Brańsk oraz miasta Bielsk Podlaski. Przed przemocą w rodzinie nie chroni wyższa pozycja społeczna, wyższe wykształcenie, miejsce zamieszkania czy zasobność portfela. Sprawców i ofiary przemocy można napotkać w każdej grupie społecznej, w każdym regionie. Coraz częściej „Niebieskie Karty” zakładane są w rodzinach zamożnych, które nie borykają się z problemami niedoboru środków i nie korzystają z pomocy społecznej. Oznacza to, że przemoc stosują również osoby dobrze sytuowane, pracujące, posiadające wysoki kapitał kulturowy i społeczny. Przemoc w rodzinach o wyższym statusie społecznym różni się stosowanymi formami przemocy od tej z niższym statusem. Podczas gdy w tych ostatnich dominuje przemoc fizyczna, reprezentanci pierwszej grupy uciekają się raczej do stosowania przemocy psychicznej bądź ekonomicznej.

Nazwa Ośrodka Pomocy Społecznej	Rok	
	2018	2019
MOPS Bielsk Podlaski	78	55
GOPS Bielsk Podlaski	8	21
MOPS Brańsk	8	6
GOPS Brańsk	42	21
GOPS Boćki	11	17
GOPS Orła	6	10
GOPS Rudka	5	6
GOPS Wyszki	7	14
RAZEM:	165	150

Tabela nr 3. Liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy w powiecie bielskim w latach 2018- 2019

(opracowanie własne na podstawie zebranych danych)

Wykres nr 2. Liczba założonych „NK” w powiecie bielskim w latach 2018- 2019

(opracowanie własne na podstawie zebranych danych)

Powyższy wykres odnosi się do liczby założonych „NK” w powiecie bielskim w latach 2018- 2019. Jak wynika z analizy zebranych danych najczęściej kart zostało założonych w mieście oraz gminie Bielsk Podlaski, zaś najmniej w Rudce, Orli i mieście Brańsk. Porównując lata można zaobserwować, iż w mieście Bielsk Podlaski i Brańsk wystąpiła tendencja spadkowa, w pozostałych miejscowościach nastąpiła tendencja wzrostowa ilości „NK”. Zebrane dane, wg ekspertów, są jedynie „wierzchołkiem góry lodowej”. Ewidencjonowane przypadki przemocy to tylko część skali zjawiska przemocy, mamy tu do czynienia z szarą strefą przemocy. Mieszkańcy powiatu sięgają najczęściej po pomoc instytucjonalną dopiero wówczas, gdy następuje bardzo duże nasilenie problemu. Gdy wyczerpują się pomysły ofiar przemocy na radzenie sobie z problemem i pojawia się u nich

poczucie bezradności.

W momencie gdy ofiary przemocy w rodzinie zdecydowały się na pomoc specjalistyczną na terenie miast jak i gmin eksperci udzielają porad specjalistycznych. Jak wynika z poniższych danych najwięcej porad zarówno w roku 2018 jak i 2019 udzieliło miasto Bielsk Podlaski. Jest to zapewne wynikiem największej ilości założonych „NK” wysokim wynikiem osób podejrzanych i dotkniętych przemocą. Najmniej porad było udzielanych w gminie Rudka i mieście Brańsk.

<i>Nazwa Ośrodka Pomocy Społecznej</i>	<i>Rok</i>	
	2018	2019
MOPS Bielsk Podlaski	501	51
GOPS Bielsk Podlaski	8	19
MOPS Brańsk	3	5
GOPS Brańsk	14	20
GOPS Boćki	11	13
GOPS Orła	36	51
GOPS Rudka	1	12
GOPS Wyszki	33	14

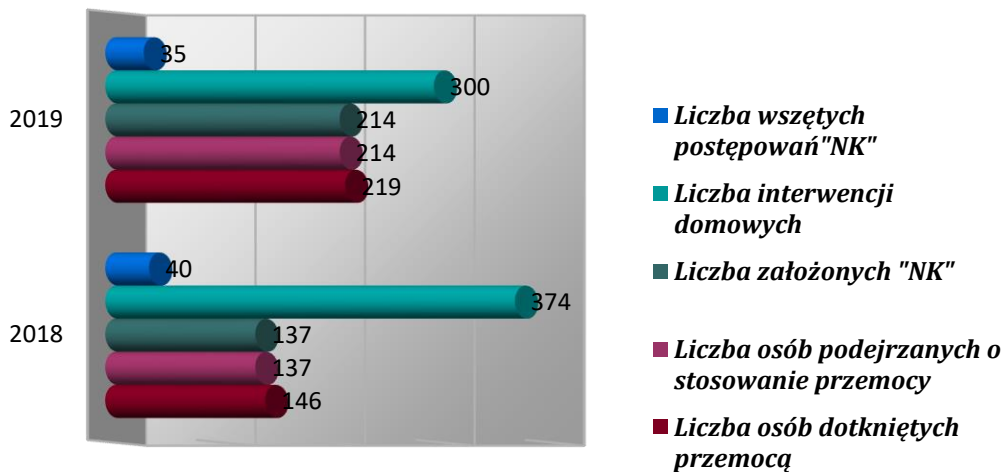
Tabela nr 4. Liczba porad specjalistycznych udzielonych w latach 2018- 2019 w powiecie bielskim

(opracowanie własne na podstawie zebranych danych)

Z danych przesłanych przez Komendę Powiatową Policji wynika, iż we wskazanym okresie Policja realizowała zadania z zakresu profilaktyki i edukacji społecznej. W ramach programu „PoMOC, a nie przeMOC” w 2018 roku przeprowadzono 9 spotkań m.in.: w DPS w Knorydach i Kożynie, Zespole Szkół w Rudce, w Centrum Kształcenia Rolniczego w Rudce, w Bibliotece Publicznej w Bielsku Podlaskim, w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bielsku Podlaskim, w Klubie Seniora w Boćkach i w Zespole Szkół w Boćkach. W czasie spotkań przedstawiono założenia programu, przekazano materiały profilaktyczne oraz przeszkolono w zakresie realizacji procedury NK. W ramach lokalnych szkoleń przeprowadzono 3 szkolenia dla funkcjonariuszy Policji w zakresie przemocy w rodzinie oraz procedury NK. Natomiast w 2019 roku w ramach w/w programu przeprowadzono 9 spotkań: w DPS w Knorydach i Kożynie, w Zespole Szkół w Wyszki, w Szkole Podstawowej nr 2 w Bielsku Podlaskim, członkom Stowarzyszenia Cyryla i Metodego oraz członkom Uniwersytetu II Wieku w Bielsku Podlaskim, a także Radzie Seniora w Bielsku Podlaskim. W 2019 roku dwukrotnie przeszkolono funkcjonariuszy Policji w zakresie realizacji procedury NK.

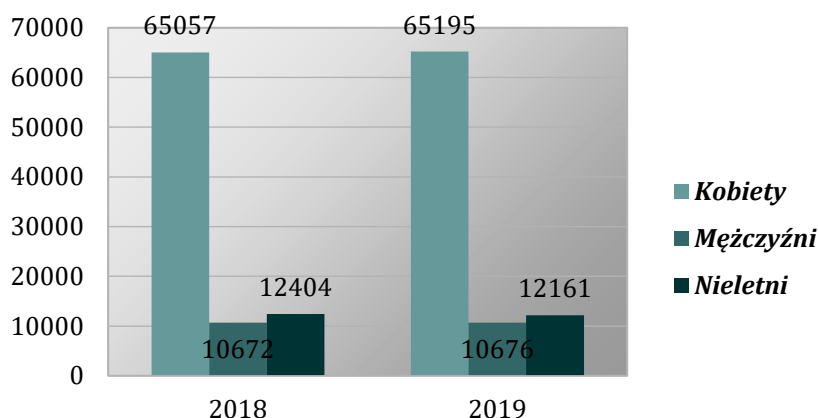
Ponadto w roku 2018 Policja zarejestrowała 146 osób dotkniętych przemocą w rodzinie (w 2019- 219 osób), natomiast podejrzanych o stosowanie przemocy 137 osób (w 2019 -214 osób). W 2018 roku funkcjonariusze Policji założyli 137 formularzy Niebieskiej Karty i wszczęli 40 postępowań w związku z przemocą w rodzinie, natomiast w 2019 roku założyli

214 NK i wszczęli 35 postępowań. Z danych Policji wynika, iż w roku 2018 przeprowadzono 374 interwencje w związku z zaistniałą przemocą domową, zaś w 2019 - 300.

Wykres nr 3. Działania podjęte w procedurze „Niebieskiej Karty” na terenie powiatu bielskiego przez Policję
(opracowanie własne na podstawie zebranych danych)

Dane uwzględniające sytuację zjawiska przemocy w całym kraju opublikowane na stronie internetowej Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim dotyczące liczby osób, co do których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą (ogółem) prezentuje poniższy wykres. Z analizy danych wynika, iż w 2018 roku dotkniętych przemocą było 88 133 osób, z czego kobiety stanowiły 65 057, mężczyźni 10 672 osoby, zaś małoletnich było 12 404 osób. Rok później wzrosła liczba kobiet dotkniętych przemocą do 65 195 osób, nieznacznie wzrosła liczba mężczyzn do 10 676 osób, zaś wskaźnik osób nieletnich spadł do 12 161 osób. Ogólna liczba osób dotkniętych przemocą w roku 2019 spadła o 101 osób i wynosiła 88 032 osoby.

Wykres nr 4. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w całym kraju
(opracowanie własne na podstawie danych Policji)

Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych w Bielsku Podlaskim poinformował, iż w 2018 roku wpłynęło 12 spraw z powiatu bielskiego, zaś w 2019 roku 16 spraw, w których sprawcy skazani zostali m.in.: za czyn z art. 207 § 1 kk oraz zostali oddani pod dozór kuratora w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie. W stosunku do w/w osób kuratorzy sądowi realizują obowiązki i uprawnienia wynikające m.in. z ustaw i rozporządzeń dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Kuratorzy nie rzadziej niż co 6 miesięcy informują sąd o przebiegu dozoru i sygnalizują potrzebę ustanowienia wobec osób stosujących przemoc w rodzinie odpowiednich obowiązków typu: powstrzymanie się od nadużywania alkoholu, leczenie odwykowe, uczestnictwo w programach korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy, nakaz opuszczenia miejsca zamieszkania, odwieszenia kary pozbawienia wolności.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim w latach 2018-2019 przeprowadziło nabór beneficjentów i przeprowadziło w każdym roku po jednej edycji programu korekcyjno – edukacyjnego.

W w/w latach w celu naboru uczestników do przedmiotowego programu, pracownicy Centrum kontaktowali się z Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych, Prokuraturą Rejonową w Bielsku Podlaskim, Przewodniczącym Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim oraz z miejskimi i gminnymi ośrodkami pomocy społecznej z prośbą o wytypowanie potencjalnych kandydatów do programu. Na stronie internetowej oraz tablicy ogłoszeń Centrum zamieszczana była informacja o realizacji oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych. Do programu zostało zakwalifikowanych, zarówno w roku 2018 jak i 2019 po 9 osób stosujących przemoc w rodzinie. Program ukończyło łącznie 15 beneficjentów. Podstawowym celem oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych jest zmiana zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie, a w rezultacie powstrzymanie sprawców i zakończenie przemocy, a także zwiększenie ich zdolności do samokontroli agresywnych zachowań i konstruktywnego współżycia w rodzinie. Każdy z uczestników podpisał kontrakt, w którym zobowiązał się do akceptacji obowiązujących reguł, zawierających formalne wymogi, dotyczące systematycznej obecności na zajęciach, obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie spotkań, zobowiązanie do powstrzymywania się od przemocowych

zachowań i postaw w kontaktach z członkami rodziny i innymi ludźmi. Program zakłada monitorowanie zachowań związanych z przemocą w rodzinie u osób uczestniczących w programie, w trakcie trwania programu i trzy lata po jego zakończeniu, poprzez kontakt telefoniczny i osobisty z uczestnikami oddziaływań, ofiarami przemocy, kuratorami. W/w działania są prowadzone przez dwóch terapeutów, w tym psychologa Centrum.

PCPR prowadzi Punktu Poradniczo – Konsultacyjny w ramach którego obecnie funkcjonuje Punkt Interwencji Kryzysowej, który udziela specjalistycznego poradnictwa z zakresu:

- wsparcia psychologiczno - edukacyjnego rodzinom dotkniętym przemocą (osobie doznającej i stosującej przemoc),
- pomoc i współpracę z rodzinami zastępczymi, celem optymalizacji procesu wychowania i kształcenia wychowanków rodzin zastępczych,
- zwiększania świadomości pedagogicznej rodzin zastępczych oraz rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- kooperacja z instytucjami działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży doświadczających sytuacji kryzysowych,
- poradnictwo z zakresu infrastruktury instytucjonalno- pomocowej, problematyki opiekuńczo- wychowawczej, porady prawne,
- wspieranie osób niepełnosprawnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym, doświadczających sytuacji kryzysowych,
- nadzór nad realizacją standardu wychowania i opieki w rodzinach zastępczych oraz w placówce opiekuńczo- wychowawczej typu rodzinnego, w tym: przestrzeganie praw dziecka, badanie stopnia zaspokajania potrzeb dziecka,
- wdrażanie innych programów synergicznych z zakresu pomocy rodzinom i ich dzieciom będącym w sytuacji kryzysowej.

Działania profilaktyczne PCPR w Bielsku Podlaskim prowadzone były w 2018 i 2019 roku poprzez realizację projektu unijnego „Rodzina- inwestycja w przyszłość”, jak również w ramach działalności punktu poradniczo- konsultacyjnego.

W 2018-2019 roku w wyniku realizacji przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie projektu unijnego, powiat bielski pozyskał środki w łącznej kwocie 192.191,49 zł, które zabezpieczyły działania skierowane do rodzin, gdzie występowało bezrobocie, ubóstwo, uzależnienie od alkoholu, przemoc, nieporadność w sferze opiekuńczo – wychowawczej i życiowej oraz osób, które długotrwale korzystały ze środków z pomocy społecznej, a także rodzin z pieczy zastępczej. Celem projektu było wsparcie rodzin zastępczych, rodzin dysfunkcyjnych oraz rodzin wychowujących dziecko niepełnosprawne, które przeżywają trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo- wychowawczej. Oddziaływania projektowe na rzecz rozwoju objętych grup miały na celu zapobiec dysfunkcjonalności rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym w tym przemocą w rodzinie oraz zminimalizować negatywne skutki pobytu dzieci w pieczy zastępczej, a także negatywne skutki niepełnosprawności w rodzinie. Równoległym celem projektu było zaktualizowanie wiedzy pracowników jednostek wsparcia rodziny. W trakcie trwania projektu możliwe było udzielenie pomocy dzieciom z trudnościami w czytaniu i pisaniu, jak również mającymi problemy w funkcjonowaniu społecznym. Prowadzone były zajęcia z glottodydaktyki, zajęcia socjoterapeutyczne, pomocy w nauce oraz warsztaty kompetencji społecznych. Indywidualnego wsparcia i poradnictwa dla rodziców

w zakresie profilaktyki uzależnień, przemocy, prawidłowych postaw wychowawczych i aktywnego poszukiwania pracy udzielał pracownik socjalny oraz psycholog Centrum. Utworzono również grupę wsparcia rodziców dzieci niepełnosprawnych oraz grupę wsparcia rodzin sprawujących pieczę zastępczą. W ramach projektu uczestnicy mieli możliwość skorzystania ze szkoleń i warsztatów zwiększających kompetencje życiowe i umiejętności społeczne.

W ramach projektu przedmiotowym działaniom zostało poddanych 50 uczestników oraz 8 pracowników Centrum.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie współdziała z Komendą Powiatową Policji oraz Zespołami Interdyscyplinarnymi w zakresie realizacji procedur Niebieskie Karty, poprzez bezpośredni kontakt z dzielnicowymi, przewodniczącymi Zespołów Interdyscyplinarnych, uczestnictwo w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego, celem wypracowania wspólnych rozwiązań niwelujących przemoc.

W 2018-2019r. pracownicy PCPR odbyli następujące szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy :

- Szkolenie „Superwizja”,
- Profilaktyka uzależnień,
- Prawidłowa komunikacja z trudnym klientem,
- Współpraca interdyscyplinarna- asystent z rodzinami i służbami wspierającymi rodzinę- organizator rodzinnej pieczy zastępczej,
- Praca z rodziną z problemem przemocy,
- Diagnozowanie oraz procedura postępowania w sytuacjach zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych wobec dziecka,
- Diagnoza rodziny w kontekście działań interwencyjnych, nadzorczych i opiekuńczych- ocena sytuacji rodzinnej, ocena sytuacji opiekuńczo- wychowawczej dziecka, ocena rozwojowa dziecka, ocena kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów, określania zadań i wymagań,
- Diagnoza zaburzeń zachowania u dzieci i sposób postępowania,
- Współczesne zagrożenia wieku dorastania,
- Warsztaty umiejętności opiekuńczo- wychowawczych w pracy z dziećmi i nastolatkami,
- Praca z rodziną z problemem uzależnienia.

W powiecie bielskim w obszarze działań będących istotą niniejszego programu, realizowanego na rzecz rodzin i osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych oraz zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie, funkcjonują niżej wymienione jednostki oraz organizacje pozarządowe:

- zakłady opieki zdrowotnej zarówno publiczne jak i niepubliczne,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim,
- ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu bielskiego,
- miejskie i gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych funkcjonujące w każdej gminie oraz miastach,
- Punkt konsultacyjny ds. przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie przy Urzędzie Miasta w Bielsku Podlaskim,
- placówki oświatowe funkcjonujące na terenie powiatu bielskiego,
- Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach

Rodzinnych i Nieletnich w Bielsku Podlaskim,

- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych w Bielsku Podlaskim,
- Prokuratura Rejonowa w Bielsku Podlaskim,
- Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim oraz posterunki policji w poszczególnych gminach,
- Stowarzyszenie Abstynentów „Promień” w Bielsku Podlaskim,
- Fundacja Domów Kultury Prawosławnej Diecezji Warszawsko – Bielskiej,
- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży przy parafii Matki Bożej z Góry Karmel w Bielsku Podlaskim,
- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży przy parafii pw. Narodzenia NMP i Św. Mikołaja w Bielsku Podlaskim,
- Związek Harcerstwa Polskiego – hufiec w Bielsku Podlaskim,
- Stowarzyszenie Bractwo Prawosławne św. Cyryla i Metodego w Bielsku Podlaskim,
- Stowarzyszenie „Bielsk Inicjatywa Rowerowa”,
- Caritas Diecezji Drohiczyńskiej,
- Klub Amazonki w Bielsku w Bielsku Podlaskim,
- Stowarzyszenie „Kreatywny Bielsk Podlaski”.

IV. Cele programu

Celem głównym Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy jest szeroko rozumiane przeciwdziałanie przemocy domowej oraz ochrona jej ofiar poprzez wdrażanie skutecznych działań profilaktycznych, interwencyjnych oraz psychoedukacyjnych na terenie Powiatu Bielskiego.

1. Cele szczegółowe programu w zakresie działań profilaktycznych:

- Systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy wśród mieszkańców Powiatu Bielskiego,
- Profilaktyka zachowań ryzykownych,
- Wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci i młodzieży w rodzinach, w których występuje przemoc lub zagrożonych przemocą,
- Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej na temat etiopatogenezy zjawiska przemocy,
- Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej na temat skutków doświadczania przemocy w rodzinie,
- Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej na temat metod przeciwstawiania się przemocy w rodzinie.

1a. Działania w zakresie oddziaływań profilaktycznych:

- Prowadzenie strony internetowej PCPR w celu informowania o możliwościach pomocy i wsparcia ofiar przemocy,
- Organizowanie spotkań w zespołach wielofunkcyjnych dotyczących rozwijania współpracy interdyscyplinarnej instytucji i organizacji działających na terenie Powiatu Bielskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wymiany doświadczeń i dobrych praktyk,
- Organizowanie zajęć edukacyjno- informacyjnych w szkołach.

2. Cele szczegółowe programu w zakresie działań interwencyjnych:

- Udzielanie specjalistycznej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- Zapewnienie wsparcia, pomocy i schronienia dla ofiar przemocy,
- Rozwój interdyscyplinarności działań interwencyjnych,
- Zmniejszenie negatywnych skutków przemocy u osób jej doznających,
- Terapia osób stosujących przemoc.

2a. Działania w zakresie oddziaływań interwencyjnych:

- Prowadzenie Punktu Poradniczo- Konsultacyjnego w PCPR w tym Punktu Interwencji Kryzysowej w Bielsku Podlaskim,
- Pomoc psychologiczna dla ofiar przemocy jak również świadków przemocy,
- Umieszczanie osób w ośrodkach interwencji kryzysowej jak również w ośrodkach wsparcia,

- Współpraca z zespołami interdyscyplinarnymi funkcjonującymi na terenie gmin powiatu bielskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Realizacja programu korekcyjno- edukacyjnego dla sprawców przemocy.

3. Spodziewane efekty:

- Niwelowanie skutków przemocy w rodzinie,
- Ochrona ofiar przemocy,
- Promocja metod wychowawczych bez użycia przemocy,
- Zintegrowanie działań różnych instytucji i organizacji zobowiązanych do podjęcia interwencji w sytuacji przemocy,
- Podniesienie wiedzy i umiejętności osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy.

V. Sposób realizacji programu, jego finansowanie, zarządzanie oraz ewaluacja

Zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy w szczególności w formie:

- poradnictwa psychologicznego, prawnego, medycznego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego,
- interwencji kryzysowej i wsparcia,
- ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej,
- zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia,
- zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania,
- badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie.

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy,
- opracowanie i realizacja programów mających na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

Do zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej.

Ośrodki interwencji kryzysowej udzielają pomocy w różnorodnych sytuacjach, od kryzysów normatywnych do ostrych kryzysów sytuacyjnych, t.j. próba samobójcza, śmierć bliskiej osoby itp. Ośrodki interwencji kryzysowej wykorzystywane są również w przypadku specyficznych zagrożeń, tj. klęsk żywiołowych – trzęsienia ziemi, powódzie.

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, gmina powinna udzielić schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania osobie tego pozbawionej. Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca noclegowego.

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane również przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Ponieważ związek nadużywania alkoholu z występowaniem przemocy w rodzinie jest niezaprzeczalny, ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na gminy obowiązek prowadzenia działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. Rodzinom z problemem alkoholowym udziela się pomocy psychologicznej i prawnej. Zadania te winne zostać wpisane w gminnych programach rozwiązywania problemów alkoholowych. Na realizację tego programu gmina przeznaczają środki z opłat za zezwolenia na sprzedaż alkoholu. W przypadku gdy aktem przemocy towarzyszy picie alkoholu należy powiadomić gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych, która zgodnie z prawem wzywa osobę nadużywającą alkoholu i stosującą przemoc na rozmowę ostrzegawczą, informującą o prawnych konsekwencjach stosowania przemocy wobec bliskich, udziela wsparcia socjalnego, psychologicznego, prawnego osobom poszkodowanym, informuje członków rodzin o możliwościach szukania pomocy w zakresie problemów alkoholowych i przemocy w rodzinie, prowadzi dokumentację przypadku, a w sytuacji stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania.

Ponadto ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nałożyła na wszystkie osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły podejrzenie o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie ma obowiązek prawny niezwłocznego zawiadomienia policji lub prokuratora.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest interdyscyplinarną strategią działań mających na celu ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz skutków jej stosowania w powiecie bielskim. Cele programu będą realizowane w sposób ciągły w okresie obowiązywania Programu.

Założono, iż Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie będzie finansowany z wykorzystaniem różnych źródeł finansowania. Część środków będzie pochodziła z budżetu państwa na zadania korekcyjno-edukacyjne wobec sprawców przemocy w rodzinie. Środki własne powiatu będą wykorzystywane przy realizacji zadań własnych powiatu. Powiat corocznie przeznaczy również środki finansowe na wsparcie zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe zaangażowane w działalność społeczną.

W trakcie realizacji programu będzie następowała ciągła jego analiza połączona z oceną jakości wykonywanych zadań. Program będzie corocznie ewaluowany w formie sprawozdania rocznego składanego na Radę Powiatu.

Podstawowymi założeniami programu będą działania profilaktyczne, korekcyjno-

edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

1. Działania korekcyjno- edukacyjne wobec sprawców przemocy w rodzinie prowadzone przez PCPR

Program korekcyjno- edukacyjny jest prowadzony na podstawie wytycznych Ministra Pracy i Polityki Społecznej zawartych w rozporządzeniu z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, a także szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych do tworzenia modelowych programów korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Celem Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla Sprawców Przemocy w Rodzinie jest psychoedukacja w kierunku zmiany zachowań typu przemocowego na rzecz postawy partnerstwa i poszanowania wobec domowników. Program powstał na bazie „Programu z Duluth”. Inspiracją do jego opracowania i wdrożenia było seminarium zorganizowane przez Fundację im. St. Batorego oraz Stowarzyszenie „Sedno” w 2001 r., pod tytułem „Pomoc dla sprawców przemocy”, które prowadził Marek Prejzner z Polish- American Association w Chicago.

Podstawowym celem działań korekcyjno- edukacyjnych jest zakończenie przemocy w rodzinie poprzez zaopatrzenie beneficjentów programu w niżej wymienione umiejętności:

- nabycie umiejętności rozpoznawania i uświadomienia własnych zachowań przemocowych i poczucia odpowiedzialności za własne czyny,
- pozyskanie umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów bez użycia agresji,
- nabycie umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć oraz promocji pozytywnych postaw życiowych.

Oddziaływania korekcyjno- edukacyjne uwzględniają podejmowanie działań w następujących obszarach:

- edukacji na temat skutków stosowania przemocy, stereotypów, które usprawiedliwiają przemoc,
- stosowania przemocy oraz sposobów eliminowania agresywnych reakcji,
- rozpoznawania i zmian systemu przekonań i postaw osobistych, które inicjują i wzmacniają stosowanie przemocy oraz promowania wartości postaw, które stanowią konstruktywną alternatywę wobec postaw wspierających przemoc,
- zmian behawioralno- poznawczych polegających na ćwiczeniu nowych konstruktywnych form myślenia i reagowania oraz kontroli nad krzywdzącymi zachowaniami.

Działania te są prowadzone z uwzględnieniem zbioru podstawowych przekonań i sądów, dotyczących mechanizmów stosowania przemocy domowej, a mianowicie:

- przemoc domowa jest wyuczonym zachowaniem, które przynosi zyski i straty dla sprawcy,
- przemoc domowa jest tolerowana i wzmacniana przez postawy i poglądy wielu ludzi,
- często zakorzeniona jest we wzorach postępowania przekazywanych z pokolenia na pokolenie,
- przemoc domowa jest szkodliwym i raniącym nadużywaniem siły i władzy oraz dążenia

do kontrolowania współmałżonki/ współmałżonka, partnerki/partnera, dziecka lub sytuacji rodzinnej,

- można nauczyć się nie stosowania przemocy,
- nigdy nie należy godzić się na przemoc i rezygnować z jej powstrzymania,
- stosowanie przemocy nie może być usprawiedliwiane stwierdzeniem, że było skutkiem prowokacji ze strony ofiary,
- korzenie przemocy domowej tkwią w stereotypach kulturowych i obyczajowych dotyczących płci, rasy, orientacji seksualnej, które usprawiedliwiają dyskryminację jednostek i grup społecznych,
- stosowanie przemocy domowej jest wyborem, za który sprawca ponosi odpowiedzialność moralną i prawną,
- podstawowym celem działań korekcyjno- edukacyjnych jest zmiana zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie, a w rezultacie długofalowy efekt powstrzymania sprawców i zakończenia przemocy, a także zwiększenie ich zdolności do samokontroli agresywnych zachowań i konstruktywnego współżycia w rodzinie.

W trakcie trwania programu udzielane jest także wsparcie i pomoc ofiarom przemocy. Realizatorzy programu utrzymują kontakt z osobami, wobec których sprawcy uczestniczący w programie stosowali przemoc, udzielając im porad i konsultacji. Formy tego kontaktu mają za zadanie chronić bezpieczeństwo ofiar i dostarczać rzetelnych informacji o zachowaniu uczestników programu wobec członków swojej rodziny. Częstym symptomem wskazującym na występowanie przemocy jest obniżenie nastroju u osób jej doświadczających, depresje, próby samobójcze. Poprzez zmianę postaw sprawców i podtrzymywanie kontaktu z ofiarami, ulega poprawie kondycja psychiczna ofiar, polegająca na wyrównaniu u nich nastroju, braku lub ograniczeniu stanów depresyjnych, unikaniu lub zaniechaniu podejmowania prób samobójczych. Utworzony jest system monitorowania zachowania związanego z przemocą u osób uczestniczących w programie w trakcie trwania programu i do trzech lat po jego zakończeniu.

Program Korekcyjno- Edukacyjny dla Sprawców Przemocy w Rodzinie adresowany jest do:

- osób skazanych za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, którym sąd warunkowo zawiesił wykonywanie kary, zobowiązując je do uczestnictwa w programie korekcyjno- edukacyjnym,
- osób stosujących przemoc w rodzinie, które uczestniczą w terapii uzależnienia od alkoholu lub narkotyków (w tym przypadku oddziaływania mogą stanowić uzupełnienie terapii podstawowej),
- osób, których uczestnictwo wynika z osobistej decyzji podejmowanej w związku z kontaktem z instytucjami i organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Beneficjenci programu muszą być zdrowi psychicznie oraz zachowywać abstynencję od alkoholu i innych środków odurzających. Program zakłada realizację 3-miesięcznych działań naprawczych skierowanych do 5-12 osobowej grupy beneficjentów.

Realizacja oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie stanowi element systemowego podejścia do problemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga rozwijania spójnego i wielopoziomowego

systemu opartego o:

- sieć specjalistycznych instytucji,
- wykwalifikowanych specjalistów,
- szeroki wachlarz form pomocy,
- jasne i skuteczne procedury interwencyjne, administracyjne i prawne,
- kompleksowe strategie działań wypracowane na podstawie rzetelnej diagnozy problemu przemocy i realizowane w drodze interdyscyplinarnej współpracy służb.

2. Działania z zakresu interwencji kryzysowej podejmowane przez PCPR

Działania z zakresu interwencji kryzysowej zapewniają doraźną, krótkoterminową pomoc osobom pozostającym w sytuacji przemocy domowej - ofiarom przemocy – kobietom i dzieciom, lub osobom znajdującym się w innej sytuacji kryzysowej. Specjalistyczna pomoc udzielana jest w formie usług doradczych, informacyjnych, psychologicznych, prawnych i hostelowych. Udzielana pomoc służy wsparciu emocjonalnemu osoby w kryzysie. Jej celem jest doprowadzenie do usamodzielnienia osoby poszkodowanej. Kryzys jest szczególnie trudnym doświadczeniem, często przekraczającym możliwości samodzielnego poradzenia sobie jednostki. Zasoby osoby w kryzysie nie stanowią odpowiedniego wyposażenia, wystarczającego do efektywnego zmierzenia się z sytuacją trudną. Pojawiają się wówczas zagrożenia we wszystkich sferach życia człowieka. Zmiany dysfunkcyjne w najważniejszych obszarach psychologicznych mogą doprowadzić do otwartych i ostrych patologicznych zmian w funkcjonowaniu jednostki. Zmiany te mogą również przejść w formę chroniczną. Wobec czego w udzielaniu pomocy osobie znajdującej się w kryzysie należy zastosować profesjonalne procedury skutecznie wspierające osobę na drodze do odzyskania równowagi psychicznej.

Potrzeba udzielenia wsparcia osobie w kryzysie wynika przede wszystkim z obowiązku udzielenia pomocy drugiemu człowiekowi, który znalazł się w sytuacji, którą postrzega jako sytuację „bez wyjścia”. Nie jest to jednakże jedyne uzasadnienie. Istotnym powodem interwencji kryzysowej są koszty w wymiarze społecznym, mające poważne implikacje w zakresie funkcjonowania osoby znajdującej się w kryzysie, takie jak: zachowania agresywne, zaburzenia afektywne, zaburzenia nerwicowe, reakcje psychotyczne itp. Emocje osoby będącej w kryzysie wpływają zaburzająco na procesy poznawcze i dezorganizują jej zachowania, uniemożliwiając efektywne radzenie sobie z pojawiającymi się problemami. Zachowania te nie obciążają jedynie osób znajdujących się w kryzysie, aczkolwiek stanowią poważne utrudnienia w funkcjonowaniu systemów społecznych, w których one żyją, a przede wszystkim rodziny.

Wobec istoty problemów jednostki będącej w kryzysie, zadaniem interwencji kryzysowej jest wdrażanie systemowych i skutecznych oddziaływań naprawczych, mających na celu wzmocnienie i przygotowanie osób dotkniętych kryzysem do odzyskania wewnętrznej równowagi psychosomatycznej, w szczególności przez:

1. Prowadzenie interwencji kryzysowych osobiście w miejscu przebywania ofiary przemocy,
2. Prowadzenie interwencji kryzysowych telefonicznych,
3. Prowadzenie poradnictwa psychologicznego indywidualnego i rodzinnego,
4. Udzielanie wsparcia psychologicznego z elementami terapii rodzinnej i indywidualnej

w sytuacjach o wysokim wskaźniku stresu (katastrofa, nagła śmierć, żałoba, gwałt, przemoc w rodzinie, próby samobójcze, klęski żywiołowe itp.),

5. Udostępnianie w sytuacjach uzasadnionych zagrożeniem bezpieczeństwa klienta lub dobra procesu pomocy, miejsc całodobowego pobytu,
6. Osobista interwencja specjalistów w miejscu wydarzenia traumatycznego w przypadku nagłych zdarzeń o silnym ładunku traumatycznym,
7. Reprezentowanie interesów podopiecznych w innych instytucjach,
8. Informowanie osób w kryzysie o przysługujących im prawach, monitorowanie podejmowanych przez nich kroków prawnych,
9. Udzielanie konsultacji wychowawczych matkom doznającym przemocy ze strony partnera, które są zaniepokojone swoją relacją z dzieckiem,
10. Realizacja grupowych form pracy o charakterze edukacyjnym, terapeutycznym i profilaktycznym.

Działalność interwencyjna wskazuje, iż podstawowymi elementami pomocowymi powinno być zapewnienie bezpieczeństwa ofierze kryzysu, dostarczenie jej wsparcia, ocena jej stanu psychicznego i rozmiaru kryzysu, analiza możliwości rozwiązania problemu i sformułowanie planów jego rozwiązywania. Procedura interwencyjna ma na celu przywrócenie stabilności ofiary kryzysu i określenie drogi rzeczywistego rozwiązania trudnej sytuacji życiowej. Plan działania pomocowego podejmuje się w zależności od charakteru problemu, może to być praca psychoterapeutyczna, udział w projekcie socjalnym, podjęcie kroków prawnych itp.

3. Działalność Punktu Interwencji Kryzysowej w PCPR

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim ustawicznie prowadzi specjalistyczne poradnictwo w ramach Punktu Interwencji Kryzysowej. Nadrzędnym celem Punktu jest szeroko rozumiana działalność pomocowa skierowana do mieszkańców Powiatu Bielskiego, w postaci poradnictwa psychologiczno – pedagogicznego, prawnego oraz innych systemowych oddziaływań mających wpływ na rozwój osobowości oraz zapobieganie przemocy w rodzinie.

W ramach oferowanych usług Punktu Interwencji Kryzysowej udzielane są porady osobom uzależnionym i rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym, syndromem współzależnienia i przemocą domową. Diagnozowane są problemy rodzin dysfunkcyjnych, uczniów nieprzystosowanych społecznie i dydaktycznie. Zadaniem punktu jest informowanie oraz wspieranie osób, które chcą poradzić sobie z nałogiem, współzależnieniem czy przemocą w rodzinie.

4. Zadania innych służb i instytucji

Policja.

Do podstawowych zadań Policji należy m.in.:

- Ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
- Inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi,
- Wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Działania chroniące osoby dotknięte przemocą w rodzinie podejmowane przez Policję zgodnie z obowiązującym prawem, polegają m.in. na:

- podejmowaniu interwencji, wszczęciu procedury „Niebieskie Karty”,
- na sporządzeniu dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa),
- zatrzymaniu osób stosujących przemoc w rodzinie (w zależności od okoliczności),
- wszczęciu postępowania przygotowawczego przeciwko osobie stosującej przemoc w rodzinie w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- wnioskowanie do prokuratury o zastosowanie środków zapobiegawczych,
- nakazie opuszczenia przez oskarżonego lokalu mieszkaniowego.

Osoby wzywające policję mają prawo m.in. do uzyskania od policjantów zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa, wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej, jako dowodów w sprawie karnej przeciw sprawcy przemocy, zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowej.

Prokuratura.

Osoby poszkodowane na skutek przemocy domowej, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno- skargowym lub wnioski o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wnioski osoby poszkodowanej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo, prokuratura prowadzi bądź nadzoruje prowadzone przez policję postępowanie przygotowawcze dotyczące przemocy w rodzinie.

W uzasadnionym przypadku prokuratura może zastosować środek zapobiegawczy wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie, np.:

- poręczenie majątkowe,
- poręczenie społeczne,
- dozór policyjny,
- nakaz opuszczenia przez oskarżonego lokalu mieszkalnego,
- zakaz opuszczania kraju.

Prokuratura może nakazać oskarżonemu o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza, gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził. W postępowaniu przygotowawczym środek ten stosuje się na wnioski policji albo z urzędu.

Służby zdrowia.

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego, czy psychicznego. Pomoc ofiarom przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, obejmuje:

- Poinformowanie osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie o istniejących możliwościach skorzystania z pomocy,
- Wystawienie na prośbę poszkodowanych bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała powstałych wskutek użycia siły fizycznej,
- Powiadomienie organów ścigania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa stwierdzonego podczas badania lekarskiego (podejrzenia wykorzystywania seksualnego, ciężkie obrażenia ciała).

Oświata

Ustawa o systemie oświaty zobowiązuje szkoły do wspomagania wychowawczej roli rodziny oraz zapewnienia opieki uczniom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej. Rola szkoły w systemie ochrony dziecka jest znacząca. Nauczyciele mają możliwość regularnego obserwowania funkcjonowania dziecka oraz zmian w jego zachowaniu. Pedagog i psycholog szkolny ma możliwość zdiagnozowania sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka.

Pomoc w przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 roku życia jest ofiarą przemocy lub przestępstwa obejmuje następujące kroki:

- Przeprowadzenie rozmowy z osobą doznającą przemocy, w warunkach gwarantujących

- jej bezpieczeństwo, swobodę wypowiedzi i poszanowania godności,
- Diagnoza sytuacji i potrzeb osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
  - Udzielenie kompleksowych informacji osobie pokrzywdzonej oraz jej rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach udzielenia pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, a także jej rodziny,
  - Zorganizowanie niezwłocznego dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie podejmowane przez wyżej wskazane podmioty realizowane są w sposób bezpośredni bądź pośredni. Zadaniem organów działających w obszarze pomocy społecznej, zdrowia, wymiaru sprawiedliwości i edukacji jest bezpośrednio udzielanie wsparcia i pomocy osobom pokrzywdzonym, stosowanie oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych wobec sprawców przemocy oraz podejmowanie procedury zabezpieczającej wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Organizacje pozarządowe zaś podejmują inicjatywy o dużym znaczeniu profilaktycznym dla społeczności lokalnych. Kształtują właściwe postawy społeczne, budują autorytety moralne oraz podnoszą świadomość społeczeństwa w zakresie zjawiska przemocy oraz jego skutków.

VI. Harmonogram działań Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Bielskim na lata 2021-2024.

Lp.	Zadanie	Sposób realizacji	Wskaźnik monitorujący	Termin realizacji	Finansowanie
1.	Diagnoza i monitoring zjawisk przemocy występujących na terenie Powiatu Bielskiego.	Rejestrowanie przypadków zjawiska przemocy. Sporządzanie rocznych sprawozdań dotyczących zjawiska przemocy. Diagnoza psychologiczna indywidualnych przypadków ofiar i sprawców przemocy w rodzinie	Liczba sprawozdań. Liczba diagnoz przeprowadzonych z zakresu zjawiska przemocy.	2021-2024 2021-2024	Środki własne powiatu.
2.	Profilaktyka i edukacja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowana do różnych grup społecznych.	Inicjowanie oraz zamieszczanie na stronie internetowej artykułów na temat zjawiska przemocy. Organizowanie szkoleń dla rodziców w ramach projektów unijnych i programów profilaktycznych.	Liczba artykułów zamieszczonych na stronie internetowej. Liczba przeprowadzonych szkoleń w ciągu roku.	2021-2024 2021-2024	Środki własne powiatu. Środki unijne.
3.	Promowanie zachowań asertywnych oraz umiejętności społecznych pożądanых wśród dzieci i młodzieży.	Organizowanie dla uczniów zajęć psychoedukacyjnych, uczących umiejętności społecznych.	Liczba zorganizowanych zajęć w ciągu roku.	2021-2024	Środki własne powiatu. Środki unijne.
4.	Poradnictwo i udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy.	Udzielanie porad psychologicznych i prawnych osobom zgłaszającym się do Punktu Interwencji Kryzysowej działającego przy PCPR.	Liczba udzielonych porad.	2021-2024	Środki własne powiatu.
5.	Działania interwencyjne.	Realizacja wraz z Komendą Powiatową Policji procedury „Niebieskiej Karty” w odpowiedzi na zjawiska przemocowe.	Liczba działań interwencyjnych	2021-2024	Środki własne powiatu.

		Działania interwencyjne wobec ofiar przemocy wraz z zapewnieniem schronienia dla ofiar przemocy.			
6.	Działania terapeutyczne.	Realizacja Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla Sprawców przemocy w Rodzinie.	Liczba edycji programów przeprowadzonych w ciągu roku	2021-2024	Środki z budżetu państwa.
7.	Wspieranie pracowników zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.	Objęcie specjalistycznymi szkoleniami pracowników PCPR, zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.	Liczba przeszkolonych pracowników	2021-2024	Środki własne powiatu.

Tabela nr 5. Harmonogram działań Programu

PRZEWODNICZĄCY RADY

/-/ Andrzej Leszczyński